

יא:

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

מסורת הש"ס

עין משפט
ג' במצוה

בסמך ידים והנהו ידים דכל הפוסל התרומה מעמא ידים להיות שניות אינו אלא לקדשים כמנחה כמגינה ומיך ר"י דכך גזירה ודאי אינה היתה דמגינה אלא מקמחא כשגזרו אסתה ידים שיהיו שניות (ב) הני כמו כן מקמחא על ידים הנוגעות כראשון שיהיו שניות הלך

קבה א מ"י פ"כ מ"ג
א"ת ה"מא
ה"ל ג'
קבו ב מ"י ט"ס פ"ו
ה"ל ג'
קבו ג ט"ס ה"ל ג':

רבינו תנאל

ואקשנין עלה ומה על
שחן גמי קמי שהוא
טהור, לימני ר"ע וכו'
סאין טומאה במקדש
לא ליהיב ולא ליהיב
יהדיין הכי אוחה הנת
שבתות ששה וזו לא גזר
לדמינו טומאה על הכלים
אפילו בחיץ, והכלים בכל
פיקס שהריהו היו אם
נגעו במקדש טמאין וכל
שכן במקדש, אבל הריהו
שחן טמאין, והנהו ר"ע
ר"ע לימני כי במקדש
לא גזר עליון טמאין,
ואתקין עלה רבא רבא
אשחן וריהו וכלים כאת
גזר עליון, והנהו ר"ע
רב גזר בו ביום ומתן
הריהו וטמאין וטמאין
הכלים שטמאין במקדש,
ומתן רבא הכי הנהו
למני דאפילו בחיץ לא
טמאין, כי מאין תר
לה טומאה למנין וזו
נגעית הבשר בסכין, הא
קיימא לן אין אכל טמא
כלי, והסכין כלי הוא, ואם
נאמר כיון שנגע בו המטא
נגמא הסכין מן המטא,
המטא כלי והסכין כלי הוא
ואין כל טמא כלי ונתמו
דברו רבא, ובגמי לחקר
על זה הבהמא מאיה דרך
טמאה הבשר, ואמרו אס
המטא עצמה שטמאה
מטא דהירשנין טמא
מטא זו טמאה היתה, אס
אמרין לא גזר על סכין
כלים הנמצאים בירושלים,
ואוקא רב יודה במטא
דיתע שבתמא טמא
מת, ומטא עכשיו בבשר
שאינה ספק אלא ודאי,
ר"י ור"ב דאין אוקא
לפניה חסומה, ובהא מחין
בירושלים, שנתבר כי זו
המטא מחין לירושלים
בלעתה, וכי לא גזר
טמאה על ספק כלים,
הנהו מלי בירושלים, אבל
מחין לירושלים גזר, וזו
המטא מחין לירושלים
היה, וחזר לדרק על כל
שארם לא גזר על ספק
הרוקין שביושלים, למה
הוצרך לומר זה, והלא
עמד כל הרוקין הנמצאים
בירושלים ר"י, ופשוטה
היא, ועוד הא דאמרין
לא גזר על ספק כלים
הנמצאים בירושלים, למה
הוצרך לאמרה, והרי טמאה
שלימה שנינו בקיסקין
מ"ת כל הכלים הנמצאין
בירושלים דרך יודה
לבת הטבילה שטמאין,
והרוקין הני ודאי טמאין
נתנו ונתמא מילתא
דלא טבילתו כמי, אלא
ספק טהורין, ואמרין
אדרבה דייק טמאין,
דקמי דרך עליה טהורין,
דמכחא מילתא ודאי
הטבילה, לן אחריני בלתי
דאיכא לפיכך טמא
טמאין הן, ואפילו בספק
טמאין, ואיכא ג' לולב
רישא דקא וסיפא למטי
גזר, מ"ד טהורין,
הנמצאים דרך מברכות
הטבילה, ואין ליה דרך
עליה אן דרך יודה,
וארתי סיפא לאשמעין
שחן טמאין, וכי אין
טהורין אלא הנמצאין דרך

הני ידים שנגעו במחט שהוא ראשון
היה להם להיות שניות אלא דלן
טומאת ידים נמקדש: ונימא אין
טומאת ידים וכו' במקדש, מינה
לר"י ממה היה לו לכלי לטמא אי
ממשקין הא משקין בית מטבחיא
דכן וי"ל דר"ע היא דלמך טומאת
משקין לטמא אחרים דלורייתא א"כ
לית ליה שיהא דכן חס אין נראה לו
דלר"י עקיבא יהיו דכן מלטמא כלים
וה"מ דילמא כי אמר ר"ע וכו' עדיין
לכא גזירה גזירה דלמך וגזירה דידים
לקדש כבר גזירה כדלמך דר"ע
דשבת (ד' טו, וס) דשלמא גזר לקודש
ואינו גזר לתרומה וי"ל דגזירה
כלים הינו דלמך דבר וי"מ דבר
דקמו לר"ע וה"מ מנא ליה לגמרא
שאין טומאת כלים נמקדש דילמא
גיי"מ דבר גזר על כלים אף נמקדש
ועוד דקמי שספקין טהור היתה
נשית קודם גיי"מ דבר שיהי מעדומו
של ר' תינא סגן הכהנים וי"ל דאס
אימא דגזרו גיי"מ דבר טומאה על
הכלים נמקדש ה"ל למימי כהדיא
בזוט מקוס לאשמעין דהיה דקמי
שספקין טהור קודם גזירה נשית:
תרווייהו בו ביום גזרו, מינה
דידים לקודש ושלמא
גזר וי"ל דר"ע א"מ דבר קמי שיהיה
מגזר וה"מ גיי"מ דבר דכספקו דגיי
ידים לא לר' גזר טומאת ידים
נמקדש: הא"י סבין דנגע במטא,
וסי"ל דמימי כלל משקין:
אין כ"י מטמא כ"י, ולית ליה דבר
יהודה דנקו לה במחט טמא
מת יהודה כל טמאה לא אלא כרבי
יסי דלמך כגון שהיה פרה חסומה,
הא ברשות היחיד ספיקו טמא,
מינה הא לאטריך לאוקמא
בזנות הרבים משום ידים דספיקו
כרבי"י טמא: מכדרי האי מחט
דבר שאין בו דעת י"ש"א הוא, פי'
האי מחט כלי שנגעו במחט דעטומאה
לא ענין שיהא זו דעת לישאל אלא
היטמא לחודיה דאס לא לן כל
טומאת מת ושך אפילו כרבי"י יהא
ספיקו טהור: ואמר רבי יוחנן
וכו', ה"מ לחמיו דועירי דמשני
(נה ד' ה'): דמעת לעת שנגעה עושה משכב ומשכב עכו"ג דמשכב
ומושב און בו דעת לישאל כשכרומיה נשואת אוחה נמטה:
לא
גזרו דכולי האי לא שנגעו מממני': בדרך אחת היו יורדין לבית הטבילה ועולין בדרך אחרת, הנמצאין בדרך הייתה טמאין דמאי בעו התם
אלא טמאין היו והיה רואה להטבילין ונפלו ממנו: דרך עליה טהורים, ולעטמין אימא סיפא כו', ומהא ליכא למשמע מינה
דאיכא למידך מרשא הכי ומסיפא הכי ואשמעין הן ואשמעין הן אמורא דלעיל דלמרי לא גזרו דרשא דוקא דקמי דכרן יודה הא דמטמאין מיה
דכל העיר טהור וסיפא דקמי דרך עליה טהורין לא מידוך מינה הא דכל העיר טמאין אלא לאפוקי גיי"מא מנזואות קאנים שהיו סמוך
לדרך יודה ועליה ופעמים שהיו יורדין דרך אותן מנזואות ופעמים עולין והנהו טמאין מספק שהרי מתחלה טמאין היו ספק נפלו צירייה
ספק בעליה ומספקא לא נפקי מטומאה אכל שאר כלים ספק נטמאו ספק לא נטמאו לא גזרו עליהן מספק: כיון דאמר מר מרוב רבי הוא
כחלל, חו נגעה טומאת מת שהוא אכ הטומאה ועשה נס הממט אכ הטומאה ואמאי הסכין ויהידי טהורות: אדס וכלים נמי לטמא, דכל
אכ הטומאה טמאה אכ ומת שן כלי לא אכ אכ אדס כלי וכלי אדס כפרשה זאת חקת התורה כספרי(י): עורה רשות הרבים
היא, לטומאה ואדס וסכין ספק נגעו במחט זה ספק לא נגעו והיא לה ספק טומאה כרבי"ר דספיקו טהור: ופרוכין הא רבי"י הו ספיקו
טמא, הא דבר שאין בו דעת לישאל הוא הסכין, ולי"ג האי מחט אלא מכדי דבר שאין בו דעת לישאל הוא ואי גרסי' ליה הכי מפרשין מכדי
העל הספק טמאה אלא כן ספק טומאות ברשות היחיד ספיקו טמא ומינה מה סוטה יש בה דעת לישאל אס נטמאה אס לאו אף לה
יש בו דעת לישאל כגון אדס ספק נגע בשך ספק לא נגע דיש בו דעת שיוכלו לנשלו אס נגע והוא אינו יודע ספיקו טמא: כהלא
בידי אדס, אדס היה עסוק בה ואס נגע בו הסכין נמחט על ידי אדס נגעו בו הלך אס עורה רשות היחיד ספיקו טמא:
נשאלין

זכות ועונה ויזון ותקנה היא לנו מהספק קדשים שלא נגזרה גזרת
ידים נמקדש לטמא בדבר שאין טמאה אדס דהאי מחט מוקמי ליה
דלאו בר טמאי אדס הוא דלילי חוץ למקדש מטמאים ידים טומאה
כל דהו אפילו סתמן משום ידים עסקיות: ונימא, נמי זמני שאין
טומאת כלים נמקדש מדרכין דכרן
שאין טמאה מן המורה דלילי בחולין
גזר רבנן ביה טומאה ואף על גב
דמדאורייתא טהור כדתן גבי י"מ
דבר והאולכים והכלים שנטמאו
במשקין והכל קמי סכין טהור: ידים
קודם גזירה כלים נשנו, לטמא
מדרכין וכשהעידו עדות זו עדיין לא
נגזרה גזרת חמשים על טומאת כלים
דרבנן לפיכך לא יוכל לומר זמני
שאין טומאת כלים נמקדש דהיה
שעמא אפי' בלתימא נמי לא הוה:
בו ציוס, בעליית חנייה בן חזקיה בן
גרון ביציאות השבת(י) דתנן אלו פוסלין
אח התרומה: הספר, והתסיס מפרש
טעמא משום תקנת פסחים שהיו
מניחין את הספרים עם התרומה
ועכברים אולכים אותם: והדידים,
אפילו סתמן אס נגע בתרומה כלל
נעילת ידים: והטבול יוס, והתסיס
פריך הא דלורייתא היא ומשני סמי
מכאן טבול יוס: אלא אמר רבא,
ודאי כבר נגזרה על הכלים מדרכין
שיטמאו במשקין ומיאו הכל ליכא
משקין והנה לטומאת סכין דלפילו
בחולין שלא חשו להפסקין לא שיכא
בהו הכל טומאה לנסין דהאי סכין
דנגע בחמץ שיטמאוו לא כבר ולא
מחט אין יכולין לטמאו דאין אוכל ולא
כלי שאינו אכ הטומאה טמאין כלים
אפילו מדרכין ולא גזרו חמשים
מדכריהם טומאה על הכלים אלא
שיטמאו מן המשקין ומשום משקא זכ
חנה: מאי עבידיהו, דממטא כר:
ספק מחט, לא דיענין אי טמא אי
טהור וזל מ"י היתה: אכ ספק רוקין,
לומר שמה של זו או של נדה הן
ורוקין(י) אכ הטומאה הן לטמא אדס
דכתיב (ויקרא טו) וזו ירוק הזב: מחט
של טמא ממ, שהוא אכ הטומאה
והמחט עצמו אכ הטומאה דמכר
הרי הוא כחלל(י) ולקמיה פריך אמאי
הסכין והידיס טהורין אף גופו של
כסן טמא הוא אריץ עיניה והעבר
שמש דלורייתא: רבי יוס בר' אבין
אמר, לעולם ספק מחט וכגון שהיתה
פרה חסומה וצאה מחין לירושלים
דודאי מעמלא אחי דמשנכנסה לשם

טומאת כלים נמקדש מדרכין דכרן
שאין טמאה מן המורה דלילי בחולין
גזר רבנן ביה טומאה ואף על גב
דמדאורייתא טהור כדתן גבי י"מ
דבר והאולכים והכלים שנטמאו
במשקין והכל קמי סכין טהור: ידים
קודם גזירה כלים נשנו, לטמא
מדרכין וכשהעידו עדות זו עדיין לא
נגזרה גזרת חמשים על טומאת כלים
דרבנן לפיכך לא יוכל לומר זמני
שאין טומאת כלים נמקדש דהיה
שעמא אפי' בלתימא נמי לא הוה:
בו ציוס, בעליית חנייה בן חזקיה בן
גרון ביציאות השבת(י) דתנן אלו פוסלין
אח התרומה: הספר, והתסיס מפרש
טעמא משום תקנת פסחים שהיו
מניחין את הספרים עם התרומה
ועכברים אולכים אותם: והדידים,
אפילו סתמן אס נגע בתרומה כלל
נעילת ידים: והטבול יוס, והתסיס
פריך הא דלורייתא היא ומשני סמי
מכאן טבול יוס: אלא אמר רבא,
ודאי כבר נגזרה על הכלים מדרכין
שיטמאו במשקין ומיאו הכל ליכא
משקין והנה לטומאת סכין דלפילו
בחולין שלא חשו להפסקין לא שיכא
בהו הכל טומאה לנסין דהאי סכין
דנגע בחמץ שיטמאוו לא כבר ולא
מחט אין יכולין לטמאו דאין אוכל ולא
כלי שאינו אכ הטומאה טמאין כלים
אפילו מדרכין ולא גזרו חמשים
מדכריהם טומאה על הכלים אלא
שיטמאו מן המשקין ומשום משקא זכ
חנה: מאי עבידיהו, דממטא כר:
ספק מחט, לא דיענין אי טמא אי
טהור וזל מ"י היתה: אכ ספק רוקין,
לומר שמה של זו או של נדה הן
ורוקין(י) אכ הטומאה הן לטמא אדס
דכתיב (ויקרא טו) וזו ירוק הזב: מחט
של טמא ממ, שהוא אכ הטומאה
והמחט עצמו אכ הטומאה דמכר
הרי הוא כחלל(י) ולקמיה פריך אמאי
הסכין והידיס טהורין אף גופו של
כסן טמא הוא אריץ עיניה והעבר
שמש דלורייתא: רבי יוס בר' אבין
אמר, לעולם ספק מחט וכגון שהיתה
פרה חסומה וצאה מחין לירושלים
דודאי מעמלא אחי דמשנכנסה לשם

הגהות הב"ח

(א) ויהי ר"ה אף וי'
למחט ידים שיהיו שניות
לחרומה גזר ממו כן
מקמא על ידי הטעמי
כדאין שיהיו שניות
לחרומה ללך זה ידים
שנגעו בבשר שהוא
למטין:

מוסף רש"י

הספר, על כתי הקדש,
מורה נבואים ומכוס,
פוסקין מרומה במתן
(שבת י"ג), והדידים, סתמן
קודם עיניהן וי"מ, אין
כלי, שיהיו אכ הטומאה,
נממא על (גרות כ"ג),
בחלל חרב, הדיק מר
לחלל, שנתקע סכין בחלל
הרי הוא אפי' אפי' אפי'
הטומאה מחט עצמו,
ושנגע טמא מחט מהו
הוא אכ הטומאה ממהו,
גזרת המטא אכ מחמת
אל טומאה מח ולא
אל שר טומאה (ש"י)
די וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
ש"י דבר שאין
בו דעת לישאל, אס
נגע אס לא נגע, וזה
ד' ספק טומאה בהא
כדי אדס, כגון טמא
סכין כר, ספק נגע כלי
היטמא על גבי אוקע
ספק לא נגע, ואיכא
שאלה לא היה עסוק כלי
הטומאה, האלו הטומאה
נאה גיי"מ אדס, ספק נגעה
הטומאה כלי ספק לא
נגעה, הסכין לא נגע שם
לה דעת לישאל וכה"ה
ספקו טמא (זה ה')

רבינו תנאל (הספק)

בבית הטבילה בלבו, אבל
בירושלים הכל טהור, וכן
מי שאמר לא גזר על
ספק כלים שביירושלים,
דוקא דהא סתמין קב"ל:
וחזרו להקשות כי מחט
זו אס מחט שנתמא
ודאי היא, אי הכי אדס
וכלים בני טמא, דהא
קיימא לן בחלל חרב
חרב הרי הוא כחלל,
וכבר פירשנוהו למעלה
בענין גזר מחמת טהור
טמא מת, ודחי רב אשי
עודה ברשות הרבים היא,
והן כשרות פ"ו ספק
טומאה ברשות הרבים
טהור, עד שאמר נגמתי,
ואקשנין עליו סבכל
דברשות החיזוי כי היא
גזרת טמא, והתן ספ"ג
חזש ששה וקטן שנטמאו
ככפוי שיש בו טומאה
הרי אלו בחוקק טמאה,
וכל הפיקח בחוקק טמאה,
וכל שאין בו דעת לישאל
ספקי טהור, והא חזש
ששה וקטן ספ"ג שאין
בו דעת לישאל ספקי
טהור, וכל שכן מחט,
ומשני כיון שהיה ספק

